

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 2001-2002

30 JANUARI 2002

Wetsvoorstel tot instelling van jeugdadvocaten voor minderjarigen

AMENDEMENTEN

Nr. 100 VAN MEVROUW de T' SERCLAES

Art. 2

Dit artikel wijzigen als volgt :

A. Paragraaf 1 vervangen als volgt :

« Onverminderd de juridische bijstand voorzien in andere wetten of in decreten, wordt de minderjarige in elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging waarin hij partij is, en in elke stand van het geding, bijgestaan door een advocaat naar zijn keuze.

Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft, wordt hem ambtshalve een jeugdadvocaat toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand overeenkomstig artikel 508/21 van het Gerechtelijk Wetboek, tenzij de minderjarige daar uitdrukkelijk van afziet. De minderjarige kan deze beslissing herroepen op welk ogenblik ook tijdens de procedure.

Zie :

Stukken van de Senaat :

2-256 - 1999/2000 :

Nr. 1 : Wetsvoorstel van mevrouw Lindekens.

2-256 - 2000/2001 :

Nrs. 2 tot 5 : Amendementen.

Nr. 6 : Verslag.

Nr. 7 : Tekst aangenomen door de commissie voor de Justitie.

Nr. 8 : Amendementen.

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 2001-2002

30 JANVIER 2002

Proposition de loi instituant les avocats des mineurs

AMENDEMENTS

N° 100 DE MME de T' SERCLAES

Art. 2

Apporter à cet article les modifications suivantes :

A. Remplacer le § 1er proposé par ce qui suit :

« Sans préjudice de l'aide juridique prévue dans d'autres lois ou décrets, le mineur est assisté par un avocat de son choix, dans toute procédure judiciaire ou administrative à laquelle il est partie, et à chaque étape de la procédure.

Lorsque le mineur n'a pas d'avocat, il lui est commis d'office un avocat des mineurs par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique conformément à l'article 508/21 du Code judiciaire, sauf si le mineur y renonce expressément. Le mineur peut revenir sur cette décision à tout moment de la procédure.

Voir :

Documents du Sénat :

2-256 - 1999/2000 :

N° 1 : Proposition de loi de Mme Lindekens.

2-256 - 2000/2001 :

N°s 2 à 5 : Amendements.

N° 6 : Rapport.

N° 7 : Texte adopté par la commission de la Justice.

N° 8 : Amendements.

De vordering wordt geschorst tot de minderjarige door een advocaat wordt bijgestaan. »

B. De voorgestelde § 2 vervangen als volgt :

« In geval van een tussenkomst of een verhoor, in elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging die hem betreft of aanbelangt, kan de minderjarige, op zijn uitdrukkelijk verzoek, bijgestaan worden door een advocaat naar zijn keuze of, indien hij geen advocaat kiest, door een jeugdadvocaat die hem overeenkomstig § 1, tweede lid, wordt toegewezen.

Dit kan ook op uitdrukkelijk verzoek van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, van het openbaar ministerie of van de rechter bij wie de zaak aanhangig is.

De rechter bij wie de zaak aanhangig is, ziet erop toe dat de minderjarige op de hoogte is van de mogelijkheid zich te laten bijstaan door een advocaat. »

Verantwoording

Dit amendement strekt ertoe de vrije keuze van een advocaat voor de minderjarige in te voeren. Dit is slechts nodig in de veronderstelling dat de minderjarige geen advocaat heeft gekozen en niet uitdrukkelijk heeft geweigerd dat hem een jeugdadvocaat wordt toegewezen.

In overeenstemming met de aanbevelingen van de werkgroep «UCL Formation droit de la jeunesse», wordt de rechtspleging waarin de minderjarige partij is, geschorst tot hij wordt bijgestaan door een advocaat, tenzij hij uitdrukkelijk heeft afgezien van het recht om een advocaat te hebben.

Voor zaken waarin de minderjarige een advocaat kan maar niet moet hebben (tussenkomst of verhoor), bepaalt het amendement dat de rechter bij wie de zaak aanhangig is, de minderjarige inlicht over de mogelijkheid zich te laten bijstaan door een raadsman.

Nr. 101 VAN MEVROUW de T' SERCLAES

(Subamendement op amendement nr. 84)

Art. 3

Het tweede lid van dit artikel vervangen als volgt :

« Hij moet bovendien het bewijs leveren van een stage van zes maanden bij een lid van de jeugdpermanentie die het bewijs kan leveren van twee jaar dienst bij de jeugdpermanentie. »

Verantwoording

De permanente opleiding en de stage met toezicht, dus de twee andere delen van de opleiding bepaald in amendement nr. 84, lijken overdreven.

Een basiskennis van het intern en internationaal recht bezitten en een stage van zes maanden bij een gespecialiseerde advocaat doorlopen, lijken voldoende.

L'action est suspendue jusqu'à ce que le mineur soit assisté par un avocat. »

B. Remplacer le § 2 proposé par ce qui suit :

« En cas d'intervention ou en cas d'audition, dans toute procédure judiciaire ou administrative le concernant ou touchant à son intérêt, le mineur peut, à sa demande expresse, être assisté d'un avocat de son choix ou, à défaut, par un avocat des mineurs désigné conformément à l'alinéa 2 du § 1er.

Il peut en être de même à la demande expresse des personnes exerçant l'autorité parentale, du ministère public ou du juge saisi de l'affaire.

Le juge saisi de l'affaire veille à ce que le mineur ait connaissance de la possibilité de bénéficier de l'aide d'un avocat. »

Justification

L'amendement vise à instaurer le principe du libre choix de l'avocat pour le mineur. Ce n'est que dans l'hypothèse où le mineur n'a pas fait choix d'un avocat et qu'il n'y a pas expressément renoncé qu'un avocat des mineurs lui est désigné.

Conformément aux recommandations du groupe de travail «UCL Formation droit de la jeunesse», la procédure dans laquelle le mineur est partie est suspendue jusqu'à ce que le mineur soit assisté d'un avocat, sauf si il a renoncé expressément au droit d'avoir un avocat.

Dans le cadre des affaires dans lesquelles le mineur peut mais ne doit pas avoir d'avocat (intervention ou audition), l'amendement prévoit que le juge saisi de l'affaire informe le mineur de la possibilité de bénéficier d'un conseil.

N° 101 DE MME de T' SERCLAES

(Sous-amendement à l'amendement n° 84)

Art. 3

Remplacer l'alinéa 2 de la disposition proposée par ce qui suit :

« Il doit également justifier d'un stage d'une durée de six mois auprès d'un membre de la permanence jeunesse qui justifie d'une ancienneté de deux ans au sein de celle-ci. »

Justification

Les deux autres volets de la formation prévus dans l'amendement 84, à savoir formation permanente et stage de supervision paraissent trop lourds.

En effet, le fait d'avoir les connaissances légistiques de base en droit interne et international ainsi que de réaliser un stage de 6 mois auprès d'un avocat spécialisé en la matière paraissent suffisants.

Iedere rechtstak is ingewikkeld en vergt permanente opleiding. Net als voor andere domeinen, zal de permanente opleiding in jeugdrecht gebeuren via de praktijk en via het lezen van vakliteratuur. Er is geen enkele reden om meer verplichtingen op te leggen aan advocaten die zich in jeugdrecht willen specialiseren, dan aan anderen.

Nr. 102 VAN MEVROUW NYSSSENS

Art. 2

Paragraaf 3 van dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Zoals blijkt uit de hoorzittingen naar aanleiding van wetsvoorstel nr. 2-626 betreffende het recht van minderjarigen op toegang tot de rechter, lijkt het meer aangewezen deze bepaling in wetsvoorstel nr. 2-626 op te nemen, en ze te bespreken tijdens de behandeling van dit voorstel, dat betrekking heeft op het recht van minderjarigen om in rechte op te treden.

Nr. 103 VAN DE REGERING

Art. 2

Dit artikel wijzigen als volgt :

A. De voorgestelde § 1 vervangen als volgt :

« § 1. *Behoudens andersluidende bepalingen in wetten of decreten, wanneer er strijdigheid van belangen bestaat met de persoon die hem in rechte vertegenwoordigt en wanneer er geen voogd ad hoc is aangewezen, wordt de minderjarige in elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging waarin hij partij is, bijgestaan door een jeugdadvocaat, behalve wanneer hij een andere advocaat kiest.*

Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft of er geen gekozen heeft wordt hem, op verzoek van de voorzitter gevat van het geschil, een jeugdadvocaat toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand.

De minderjarige kan uitdrukkelijk afzien van de bijstand van een advocaat. De toegewezen advocaat ziet na of deze afstand vrijwillig is gedaan en deelt het resultaat van dit nazicht mee aan de voorzitter gevat aan het geschil en aan de stafhouder van de balie of het bureau voor juridische bijstand. »

B. De voorgestelde § 2 vervangen als volgt :

« § 2. *Behoudens andersluidende bepalingen in wetten of decreten kan de minderjarige, op zijn verzoek, in elke gerechtelijke of administratieve*

Chaque matière du droit est compliquée et demande une formation permanente. Cette formation permanente en droit de jeunesse se fera par la pratique et la lecture de revues spécialisées comme elle se fait dans les autres matières. Il n'y a pas de raison d'imposer plus d'obligations aux avocats voulant se spécialiser dans cette matière qu'aux autres.

Nathalie de T' SERCLAES.

N° 102 DE MME NYSSSENS

Art. 2

Supprimer le § 3.

Justification

Suite aux auditions ayant eu lieu concernant la proposition de loi n° 2-626 ouvrant l'accès à la justice aux mineurs, il paraît plus opportun d'inclure cette disposition dans la proposition de loi n° 2-626 et d'en discuter lors de l'examen de cette proposition qui porte sur le droit d'action en justice des mineurs.

Clotilde NYSSSENS.

N° 103 DU GOUVERNEMENT

Art. 2

À cet article, apporter les modifications suivantes :

A. Remplacer le § 1er proposé par ce qui suit :

« § 1er. *Sauf dispositions contraires dans les lois ou les décrets, lorsqu'il y a conflit d'intérêts avec la personne qui le représente en justice et lorsqu'il n'y a pas de tuteur ad hoc désigné, le mineur est assisté par un avocat des jeunes dans toute procédure judiciaire ou administrative à laquelle il est partie, sauf lorsqu'il choisit un autre avocat.*

Lorsque le mineur n'a pas d'avocat ou n'en a pas choisi, il lui est attribué, à la requête du président saisi du litige, un avocat des jeunes par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique.

Le mineur peut renoncer expressément à l'assistance d'un avocat. L'avocat attribué vérifie si cette renonciation a été faite de plein gré et communique le résultat de cette vérification au président saisi du litige et au bâtonnier du barreau ou au bureau d'aide juridique. »

B. Remplacer le § 2 proposé par ce qui suit :

« § 2. *Sauf dispositions contraires dans les lois ou les décrets, le mineur peut, à sa requête, dans toute procédure judiciaire ou administrative le concernant ou*

rechtspleging, die hem betreft of aanbelangt en waarin hij geen partij is, bijgestaan worden door een jeugdadvocaat die hem wordt toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand.

Dit kan ook op verzoek van zijn ouders of van andere personen die het ouderlijk gezag over hem uitoefenen, van het openbaar ministerie of van de voorzitter gevat aan het geschil, behalve wanneer de minderjarige hiervan uitdrukkelijk afziet of wanneer hij een andere advocaat kiest. »

Verantwoording

Het onderscheid tussen de verplichte bijstand aan een minderjarige wanneer hij partij is (§ 1), bijvoorbeeld wanneer hij tussenkomt in een geschil, en de mogelijkheid op bijstand wanneer de rechtspleging de minderjarige slechts betreft of aanbelangt, zonder dat hij partij is (§ 2), wordt behouden. Het is echter niet opportuun te bepalen in deze wet wat onder «partij» moet worden verstaan. Het algemeen recht is hierop van toepassing.

In paragraaf 1 wordt verduidelijkt dat de bijstand door een jeugdadvocaat slechts mogelijk is behoudens andersluidende bepalingen in wetten of decreten, met andere woorden wanneer een andere reglementering niet reeds in een andere vorm van bijstand voorziet. Aldus wordt uitgesloten dat wanneer terzake reeds een andere wetgeving van toepassing is bijkomend een jeugdadvocaat moet worden toegekend.

Bovendien wordt als voorwaarde voor de bijstand van een jeugdadvocaat toegevoegd dat er een strijdigheid moet zijn tussen de belangen van de minderjarige en deze van de persoon die hem vertegenwoordigt (meestal zijn ouders, maar ook bijvoorbeeld een provoogd). Wanneer er geen strijdigheid van belangen is, is er geen reden om de minderjarige een afzonderlijke jeugdadvocaat toe te kennen en evenmin als een voogd ad hoc is aangewezen. Dit neemt uiteraard niet weg dat het recht op bijstand van een advocaat wordt behouden wanneer deze nadrukkelijk bij wet aan een minderjarige wordt toegekend, zoals bijvoorbeeld in de jeugdbeschermingswet.

Het derde lid van § 1 wordt gewijzigd in die zin dat de toegewezen advocaat nagaat of het weigeren van bijstand al dan niet vrijwillig is gebeurd.

Paragraaf 2 is van toepassing wanneer de minderjarige, onafhankelijk van zijn vertegenwoordiger, bijvoorbeeld overweegt een proces te beginnen (hij is dus nog geen partij). Aan deze minderjarige wordt de mogelijkheid geboden een beroep te doen op de bijstand van een advocaat, hetzij in het kader van een eerste- of tweede-lijnsbijstand. Hij moet hiertoe een mondeling of schriftelijk verzoek richten tot de stafhouder van de balie of het bureau voor juridische bijstand.

Ook hier zal de regeling maar gelden wanneer een andere reglementering niet reeds in een andere vorm van bijstand voorziet.

De minister van Justitie,

l'intéressant et à laquelle il n'est pas partie, être assisté par un avocat des jeunes qui lui est attribué par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique.

Il en est de même à la requête de ses parents ou des autres personnes qui exercent sur lui l'autorité parentale, du ministère public ou du président saisi du litige, sauf si le mineur y renonce expressément ou s'il choisit un autre avocat. »

Justification

La distinction est maintenue entre l'assistance obligatoire du mineur lorsqu'il est partie (§ 1er), par exemple, lorsqu'il intervient dans un litige, et l'assistance facultative, lorsque la procédure concerne ou intéresse le mineur, sans qu'il y soit partie (§ 2). Il n'est, cependant pas opportun de déterminer dans cette loi, ce qu'il y a lieu d'entendre par d'application.

Dans le paragraphe 1er, il est précisé que l'assistance par un avocat des jeunes est seulement possible s'il n'existe pas de dispositions contraïres dans les lois ou décrets, en d'autres mots, lorsqu'une autre réglementation ne prévoit pas déjà une autre forme d'assistance. Il est ainsi évité que dans le cas où une autre réglementation est déjà d'application en la matière, un avocat des jeunes doive, additionnellement, être attribué.

Il est, en outre, prévu comme condition supplémentaire de l'assistance par un avocat des jeunes, la nécessité de l'existence d'un conflit entre les intérêts du mineur et ceux de la personne qui le représente (le plus souvent ses parents, mais également par exemple un tuteur). Lorsqu'il n'y a pas de conflit d'intérêts, il n'y a pas de raison de prévoir l'assistance particulière du mineur par un avocat, des jeunes. Cela vaut également lorsqu'un tuteur ad hoc est désigné. Ceci ne fait cependant pas obstacle au fait que le droit à l'assistance d'un avocat reste maintenu lorsque la loi prévoit de façon explicite une telle assistance au mineur, comme, par exemple, la loi relative à la protection de la jeunesse.

Le troisième alinéa du § 1er est modifié en ce sens que l'avocat attribué est tenu de vérifier si le refus de l'assistance est ou non volontaire.

Le paragraphe 2 est d'application lorsque le mineur, indépendamment de son représentant envisage, par exemple, d'entamer un procès (il n'est donc pas encore partie). La possibilité est alors offerte à ce mineur de faire appel à l'assistance d'un avocat, soit dans le cadre de l'aide juridique de première ligne, soit dans le cadre de l'aide juridique de deuxième ligne. Il doit à cette fin, adresser une requête orale ou écrite au bâtonnier du barreau ou au bureau d'aide juridique.

En l'occurrence également, la règle ne s'appliquera que si une autre réglementation ne prévoit pas déjà une autre forme d'assistance.

Le ministre de la Justice,

Nr. 104 VAN DE HEER GALAND

Art. 2

Dit artikel vervangen als volgt :

«Art. 2. — In artikel 931, derde lid, van het *Gerech-
telijk Wetboek vervallen de woorden «die over het
vereiste onderscheidingsvermogen beschikt.»*»

Verantwoording

Het wordt algemeen aanvaard dat het onderscheidingsvermo-
gen in de zin van artikel 12 van het Verdrag van 20 november
1989 inzake de rechten van het kind niet impliceert dat het kind
blijk geeft van een absolute maturiteit aangezien dat artikel
bepaalt dat «aan de mening van het kind passend belang wordt
gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid». Dat
onderscheidingsvermogen is niet op een eenvormige wijze
vast te stellen op een bepaalde leeftijd maar hangt af van de ont-
wikkeling van het kind, van zijn achtergrond, van zijn vermogen
om de zaken waarmee het geconfronteerd wordt, te begrijpen, van
de aard en de ernst van het geroepen probleem.

Wij zijn evenwel van mening dat het niet wenselijk is het recht
van de minderjarige om gehoord te worden afhankelijk te maken
van zijn onderscheidingsvermogen, daar dit laatste slechts logisch
en nauwkeurig kan worden beoordeeld indien de minderjarige
ten minste één keer door de rechter is gehoord. Voortaan is de
rechter verplicht de minderjarige te horen indien die laatste
daarom verzoekt. De rechter kan aldus het onderscheidingsver-
mogen van de minderjarige beoordelen en niet *a priori* bepalen.
Alleen daarna en op basis van die beoordeling kan de rechter, bij
het opstellen van zijn vonnis, het belang inschatten dat aan de
mening van het kind moet worden gehecht.

Nr. 105 VAN MEVROUW Taelman C.S.

Art. 1bis (nieuw)

Een artikel 1bis (nieuw) invoegen, luidende :

«Artikel 1bis. — In het tweede deel van het
*Gerechtelijk Wetboek wordt een boek IIIter inge-
voegd, dat de artikelen 508/24 tot 508/27 bevat, met
als opschrift: «Juridische bijstand door jeugdadvoca-
ten.»*»

Nr. 106 VAN MEVROUW Taelman C.S.

Art. 2

Inditartikeleenleidendezininvoegen, luidende :

«In het *Gerechtelijk Wetboek wordt een arti-
kel 508/24 ingevoegd, luidende: »*

N° 104 DE M. GALAND

Art. 2

Remplacer cet article par ce qui suit :

«Art. 2. — À l'article 931, alinéa 3, du *Code judi-
ciaire, les mots «capable de discernement» sont
supprimés.»*

Justification

Il est admis que la capacité de discernement au sens de
l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant n'exige
pas que l'enfant jouisse d'une pleine maturité puisqu'il prévoit
que son opinion est prise en considération «eu égard à son âge et à
son degré de maturité». Elle n'intervient pas de manière uniforme
à un âge déterminé mais varie en fonction du développement de
l'enfant, de son histoire, de sa capacité à appréhender les éléments
qui le touchent, de la nature et de la gravité de la question posée.

Toutefois, nous considérons qu'il convient de ne pas subordon-
ner le droit du mineur d'être entendu à sa capacité de discerne-
ment dans la mesure où cette dernière ne peut logiquement et
précisément s'apprécier que si le mineur a été entendu une fois au
moins par le juge. Ainsi, le juge est désormais tenu d'entendre le
mineur si ce dernier en exprime le souhait. Le juge pourra ainsi
apprécier — et non plus déterminer *a priori* — le degré de discer-
nement du mineur. Ensuite seulement et en fonction de cette
appréciation, le juge pourra mesurer l'importance qu'il y a lieu
d'accorder à la parole de l'enfant dans l'élaboration de son juge-
ment.

Paul GALAND.

N° 105 DE MME Taelman ET CONSORTS

Art. 1^{er}bis (nouveau)**Insérer un article 1^{er}bis (nouveau), rédigé comme
suit :**

«Article 1^{er}bis. — Dans la deuxième partie du
*Code judiciaire, il est inséré un livre IIIter compre-
nant les articles 508/24 à 508/27 et intitulé: «De l'aide
juridique en matière d'avocats des jeunes.»*»

N° 106 DE MME Taelman ET CONSORTS

Art. 2

**Insérer dans cet article une phrase introductive
rédigée comme suit :**

«Il est inséré dans le *Code judiciaire* un article 508/
24, rédigé comme suit: »

Nr. 107 VAN MEVROUW **Taelman** C.S.

Art. 3

Inditartikeleenleidendezininvvoegen,luidende :

«In het *Gerechtelelijk Wetboek* wordt een artikel 508/25 ingevoegd, luidende : »

Nr. 108 VAN MEVROUW **Taelman** C.S.

Art. 4

Inditartikeleenleidendezininvvoegen,luidende :

«In het *Gerechtelelijk Wetboek* wordt een artikel 508/26 ingevoegd, luidende : »

Nr. 109 VAN MEVROUW **Taelman** C.S.

Art. 5

Inditartikeleenleidendezininvvoegen,luidende :

«In het *Gerechtelelijk Wetboek* wordt een artikel 508/27 ingevoegd, luidende : »

Jeannine LEDUC.
Didier RAMOUDT.
Martine Taelman.

Nr. 110 VAN MEVROUW **de T' Serclaes**

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

Dit artikel wijzigen als volgt :

A. In het eerste lid van § 1 doen vervallen de woorden «wanneer er strijdigheid van belangen bestaat met de persoon die hem in rechte vertegenwoordigt en».

B. In het tweede lid van § 1 doen vervallen de woorden «of er geen gekozen heeft».

Nr. 111 VAN MEVROUW **de T' Serclaes**

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

In het eerste lid van de voorgestelde § 2, na de woorden «kan de minderjarige, op zijn verzoek,» **invvoegen de woorden** «wanneer hij tussenkomt of gehoord wordt».

N° 107 DE MME **Taelman** ET CONSORTS

Art. 3

Insérer dans cet article une phrase introductive rédigée comme suit :

«Il est inséré dans le *Code judiciaire* un article 508/25, rédigé comme suit : »

N° 108 DE MME **Taelman** ET CONSORTS

Art. 4

Insérer dans cet article une phrase introductive rédigée comme suit :

«Il est inséré dans le *Code judiciaire* un article 508/26, rédigé comme suit : »

N° 109 DE MME **Taelman** ET CONSORTS

Art. 5

Insérer dans cet article une phrase introductive rédigée comme suit :

«Il est inséré dans le *Code judiciaire* un article 508/27, rédigé comme suit : »

N° 110 DE MME **de T' Serclaes**

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

À cet article, apporter les modifications suivantes :

A. Au premier alinéa du § 1er proposé, supprimer les mots «lorsqu'il y a conflit d'intérêts avec la personne qui le représente en justice et».

B. À l'alinéa 2 du § 1er proposé, supprimer les mots «ou n'en a pas choisi».

N° 111 DE MME **de T' Serclaes**

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

À l'alinéa 1er du § 2 proposé, ajouter après les mots «le mineur peut à sa requête» **les mots** «en cas d'intervention ou en cas d'audition».

Verantwoording

Conflicten tussen personen mogen niet nodeloos in de gerechtelijke sfeer worden getrokken, vooral wanneer het gaat om problemen waarbij de minderjarige niet rechtstreeks betrokken is. Daarom moet de minderjarige alleen dan worden bijgestaan door een advocaat wanneer hij wil tussenkomen of gehoord worden.

Nr. 112 VAN MEVROUW KAÇAR

Art. 5bis (nieuw)

Een artikel 5bis (nieuw) invoegen, luidende :

« Art. 5bis. — Artikel 54bis, § 1, eerste lid, van de wet op de jeugdbescherming wordt vervangen als volgt :

« § 1. Wanneer een persoon beneden de achttien jaar partij is in het geding en geen advocaat heeft, wordt hem ambtshalve een jeugdadvocaat toegewezen. »

Verantwoording

Het is evident dat in de wetgeving op de jeugdbescherming de advocaat die wordt aangesteld overeenkomstig artikel 52ter en 54bis van de wet op de jeugdbescherming een jeugdadvocaat behoort te zijn.

Nr. 113 VAN MEVROUW KAÇAR

Art. 2

De voorgestelde § 1, derde lid, doen vervallen.

Verantwoording

Het ambtshalve toewijzen van een advocaat is in essentie een beschermingsregel, waarbij een recht op bijstand wordt toegekend aan categorieën van mensen die als te zwak worden aanzien om de procesgang alleen aan te kunnen, zij het omwille van hun leeftijd en/of bekwaamheid, zij het omwille van de aard van de procedure, minderjarigen in de jeugdbescherming, geestesgestoorden, psychiatrische commissie, voorlopige hechtenis, assisen.

Bovendien blijft de wet op de jeugdbescherming buiten huidige wet vallen. Met betrekking tot de wet op de jeugdbescherming zeggen de rechtsleer en de dominante rechtspraak dat de minderjarige niet kan afzien van een advocaat. De huidige tekst zou de rechtsleer en rechtspraak van mening kunnen doen veranderen.

Hoe kan een advocaat nagaan of een jongere vrijwillig heeft afgezien van een advocaat ?

Is dit een besparingsreflex of het toekennen van autonomie aan de jongere ? Een jongere die niet bekwaam wordt geacht te oorde-

Justification

Il faut éviter de judiciaire de manière excessive les conflits qui peuvent surgir entre les personnes. Certainement lorsqu'il s'agit de problèmes où le mineur n'est pas directement partie. C'est la raison pour laquelle il est préférable de limiter l'assistance du mineur par un avocat dans les cas où il demande à intervenir ou être entendu.

Nathalie de T' SERCLAES.

N° 112 DE MME KAÇAR

Art. 5bis (nouveau)

Insérer un article 5bis (nouveau) rédigé comme suit :

« Art. 5bis. — Remplacer l'article 54bis, § 1er, alinéa 1er, de la loi relative à la protection de la jeunesse, par la disposition suivante :

« § 1er. Lorsqu'une personne de moins de dix-huit ans est partie à la cause et qu'elle n'a pas d'avocat, il lui est désigné d'office un avocat des jeunes. »

Justification

Il va de soi que, dans la législation relative à la protection de la jeunesse, l'avocat qui est désigné conformément aux articles 52ter et 54bis de la loi relative à la protection de la jeunesse doit être un avocat des jeunes.

N° 113 DE MME KAÇAR

Art. 2

Supprimer le § 1er, alinéa 3, proposé.

Justification

La désignation d'office d'un avocat est essentiellement une mesure de protection, en vertu de laquelle on accorde un droit à l'assistance à des catégories de personnes jugées trop faibles pour affronter seules la procédure, soit en raison de leur âge et/ou de leur incapacité, soit en raison de la nature de la procédure : mineurs dans le cadre de la protection de jeunesse, handicapés mentaux, commission psychiatrique, détention provisoire, assises.

De plus, la loi relative à la protection de la jeunesse reste en marge de la loi actuelle. En ce qui concerne la législation sur la protection de la jeunesse, la doctrine et la jurisprudence dominante posent que le mineur ne peut pas renoncer à l'assistance d'un avocat. Le texte proposé pourrait modifier la doctrine et la jurisprudence.

Comment un avocat peut-il vérifier si un jeune a renoncé de plein gré aux services d'un avocat ?

Est-il question en l'espèce d'un réflexe économique ou de l'octroi de l'autonomie aux jeunes qui ne sont pas censés être

len of hij een procedure wil starten, maar wel bekwaam zou zijn te oordelen dat hij geen advocaat wil?

De vrees bestaat dat er druk zal gezet worden op de jongere om afstand te doen van zijn advocaat.

Nr. 114 VAN MEVROUW KAÇAR

Art. 3

In het 3° de woorden «de bemiddelingstechnieken» invoegen tussen de woorden «... de sociologie,» en de woorden «..., de pedagogie ...».

Verantwoording

Het is belangrijk dat de jeugdadvocaat notie van bemiddeling heeft om ervoor te zorgen dat men niet steeds vanuit een conflict-model moet vertrekken. Dit is ook de teneur van de ontwikkeling van het personen-familie recht, met name de proceduregebonden bemiddeling in familiezaken is een concrete invulling die de wetgever eraan heeft gegeven.

Meryem KAÇAR.

Nr. 115 VAN DE HEER GALAND

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

De voorgestelde § 2 van dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

De tussenkomst van minderjarigen in rechtsplegingen waarin zij geen partij zijn, maar die hen wel aanbelangen, wordt geregeld door artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek. Bijgevolg moet men deze bepaling wijzigen teneinde een minderjarige in staat te stellen om, bijgestaan door een advocaat of een persoon die hij zelf kiest, gehoord te worden in iedere procedure die hem aanbelangt.

Nr. 116 VAN DE HEER GALAND

Art. 2

De voorgestelde § 3 van dit artikel doen vervallen.

Verantwoording

Deze bepaling scheidt verwarring tussen de taken van de advocaat en die van de voogd.

Nr. 117 VAN DE HEER GALAND

Art. 2

De voorgestelde § 4 van dit artikel doen vervallen.

capables de déterminer s'ils souhaitent engager une procédure, mais qui seraient capables, par contre, de refuser les services d'un avocat?

L'auteur de l'amendement craint que l'on en viendra à exercer des pressions sur les jeunes pour qu'ils renoncent aux services d'un avocat.

N° 114 DE MME KAÇAR

Art. 3

Au 3° de cet article, entre les mots «de la sociologie» et les mots «de la pédagogie», insérer les mots «des techniques de médiation».

Justification

Il importe que l'avocat des jeunes ait des notions de médiation si l'on veut pouvoir veiller à ce que l'on ne se base pas systématiquement sur le modèle conflictuel. Tel est d'ailleurs le sens du développement du droit des personnes et de la famille auquel le législateur a donné une forme concrète en instaurant la médiation familiale dans le cadre d'une procédure judiciaire.

N° 115 DE M. GALAND

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

Supprimer le § 2 proposé.

Justification

La question de l'intervention des mineurs dans les procédures autres que celles dont ils sont parties mais dans lesquelles ils ont un intérêt est réglée à l'article 931 du Code judiciaire. C'est donc cette disposition qu'il y a lieu de modifier pour permettre à un mineur d'être entendu dans toute procédure le concernant et ce, accompagné d'un avocat ou d'une personne de son choix.

N° 116 DE M. GALAND

Art. 2

Supprimer le § 3 proposé.

Justification

Cette disposition crée une confusion entre les missions de l'avocat et celles du tuteur.

N° 117 DE M. GALAND

Art. 2

Supprimer le § 4 proposé.

Verantwoording

Justification

Deze bepaling komt niet te pas, aangezien zij een fundamenteel deontologisch principe bevat. Onafhankelijk is een wezenlijk kenmerk van de taak van de advocaat, welke ook de hoedanigheid is van de partijen die hij bijstaat en vertegenwoordigt.

Bovendien is deze bepaling in strijd met het geval in § 3, waar de advocaat de rol van voogd *ad hoc* wordt toebedeeld. De voogd oefent dan immers bevoegdheden uit die in principe alleen de ouders toekomen (hij vertegenwoordigt en verleent bijstand bij burgerlijke handelingen en rechtsvorderingen omtrent de persoon en de goederen van het kind) omdat er een belangenconflict bestaat. Deze bevoegdheden houden rekening met het belang van het kind (rechten-taken) en evolueren met de leeftijd van dit kind. De voogd neemt dus de plaats in van de wettelijke vertegenwoordigers (de ouders) om de belangen van het kind te vertegenwoordigen, in plaats van de rechten van het kind te verdedigen.

Nr. 118 VAN DE HEER GALAND

N° 118 DE M. GALAND

Art. 5bis (nieuw)

Art. 5bis (nouveau)

Een artikel 5bis (nieuw) invoegen luidende:**Insérer un article 5bis (nouveau), rédigé comme suit:**

«Art. 5bis. — Artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervangen als volgt:

«Art. 5bis. — L'article 931 du Code judiciaire est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 931. — Een minderjarige beneden de volle leeftijd van vijftien jaar mag niet onder ede worden gehoord. Zijn verklaringen kunnen enkel als inlichtingen gelden.

«Art. 931. — Le mineur âgé de moins de quinze ans révolus ne peut être entendu sous serment. Ses déclarations peuvent être recueillies à titre de simple renseignement.

Bloedverwanten in nederdalende lijn mogen niet worden gehoord in zaken waarin hun bloedverwanten in opgaande lijn tegengestelde belangen hebben.

Les descendants ne peuvent être entendus dans les causes où leurs ascendants ont des intérêts opposés.

De minderjarige kan in elk geding dat hem betreft, op eenvoudig verzoek of bij beslissing van de rechter worden gehoord zonder dat de partijen aanwezig zijn en met in voorkomend geval verdeling van de kosten over de partijen, onverminderd de wettelijke bepalingen betreffende de vrijwillige tussenkomst en de toestemming van de minderjarige. Tegen de beslissing van de rechter kan geen hoger beroep worden ingesteld.

Dans toute procédure l'intéressant, le mineur peut, sur simple requête ou sur décision du juge, sans préjudice des dispositions légales prévoyant son intervention volontaire et son consentement, être entendu, hors la présence des parties, par le juge, aux frais partagés des parties s'il y a lieu. La décision du juge n'est pas susceptible d'appel.

Wanneer de rechter beslist om de minderjarige te horen, kan laatstgenoemde weigeren gehoord te worden. In het andere geval beslist de minderjarige of hij rechtstreeks gehoord wordt of door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling.

Lorsque l'audition est décidée par le juge, le mineur peut refuser d'être entendu. Dans le cas contraire, le mineur décide s'il est entendu directement ou par l'intermédiaire d'un représentant ou d'un organisme approprié.

Tijdens zijn verhoor heeft de minderjarige het recht zich te laten bijstaan door een advocaat of door enige andere zelf gekozen meerderjarige.

Lors de son audition, le mineur a le droit de se faire assister par un avocat ou par toute autre personne majeure de son choix.

Het horen van de minderjarige heeft niet tot gevolg dat hij partij in het geding wordt. Het onderhoud geschiedt op een plaats die door de rechter geschikt wordt geacht. Hiervan wordt een proces-verbaal opgemaakt dat bij het dossier van de rechtspleging wordt gevoegd, zonder dat evenwel een afschrift ervan aan de partijen wordt bezorgd. »

L'audition du mineur ne lui confère pas la qualité de partie à la procédure. L'audition a lieu en tout endroit jugé approprié par le juge. Il en est établi procès-verbal qui est joint au dossier de la procédure, sans que copie en soit délivrée aux parties.

Verantwoording

1. Het wordt algemeen aanvaard dat het onderscheidingsvermogen in de zin van artikel 12 van het Verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind niet impliceert dat het kind blijk geeft van een absolute maturiteit aangezien dat artikel bepaalt dat «aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid». Dat onderscheidingsvermogen is niet op een eenvormige wijze vast te stellen op een bepaalde leeftijd maar hangt af van de ontwikkeling van het kind, van zijn achtergrond, van zijn vermogen om de zaken waarmee het geconfronteerd wordt, te begrijpen, van de aard en de ernst van het gerezen probleem.

Wij zijn evenwel van mening dat het niet wenselijk is het recht van de minderjarige om gehoord te worden afhankelijk te maken van zijn onderscheidingsvermogen. Daar dit laatste slechts logisch en nauwkeurig kan worden beoordeeld indien de minderjarige ten minste één keer door de rechter is gehoord.

Voortaan is de rechter verplicht de minderjarige te horen indien die laatste daarom verzoekt. De rechter kan aldus het onderscheidingsvermogen van de minderjarige beoordelen en niet *a priori* bepalen. Alleen daarna en op basis van die beoordeling kan de rechter, bij het opstellen van zijn vonnis, het belang inschatten dat aan de mening van het kind moet worden gehecht. Het derde lid van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek wordt in die zin gewijzigd.

2. Belangrijk is dat de rechter zelf de minderjarige hoort in de gedingen die hem betreffen en dat hij die taak niet opdraagt aan een derde. Wanneer het kind gehoord wordt, is het immers de bedoeling de «ongekuiste» mening van het kind te horen zonder die te interpreteren want het is niet de persoon die het kind hoort, maar wel de rechter die moet oordelen welk belang hij hecht aan de woorden van het kind. Het tegenovergestelde komt neer op het verwarren van het horen van het kind als onderzoeksmaatregel en het recht van het kind om gehoord te worden in de zin van artikel 12 van het Verdrag inzake de rechten van het kind. Het derde lid van het huidige artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek wordt eveneens in die zin gewijzigd.

3. Zodra men een minderjarige het recht toekent om gehoord te worden, is het raadzaam die minderjarige te laten uitmaken of hij al dan niet rechtstreeks gehoord wil worden. Die keuze moet niet door de rechter gemaakt worden, in tegenstelling tot wat het huidige derde lid van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek laat uitschijnen.

4. Wij schrappen eveneens het huidige vierde lid van artikel 931 van het Gerechtelijk Wetboek. Het is immers niet consequent te bepalen dat de rechter kan beslissen dat hij de minderjarige niet wil horen op grond van een gebrek aan onderscheidingsvermogen van die minderjarige. De rechter heeft immers de minderjarige niet ontmoet, precies omdat het principe van die ontmoeting verworpen werd door de weigering de minderjarige te horen.

Nr. 119 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

De twee eerste delen van het voorgestelde A wijzigen als volgt:

« § 1. *Onverminderd de juridische bijstand voorzien in andere wetten of in decreten, wordt de minder-*

Justification

1. Il est admis que la capacité de discernement au sens de l'article 12 de la Convention du 20 novembre 1989 relative aux droits de l'enfant n'exige pas que l'enfant jouisse d'une pleine maturité puisqu'il prévoit que son opinion est prise en considération «eu égard à son âge et à son degré de maturité». Elle n'intervient pas de manière uniforme à un âge déterminé mais varie en fonction du développement de l'enfant, de son histoire, de sa capacité à appréhender les éléments qui le touchent, de la nature et de la gravité de la question posée.

Toutefois, nous considérons qu'il convient de ne pas subordonner le droit du mineur d'être entendu à sa capacité de discernement dans la mesure où cette dernière ne peut logiquement et précisément s'apprécier que si le mineur a été entendu une fois au moins par le juge.

Ainsi, le juge est désormais tenu d'entendre le mineur si ce dernier en exprime le souhait. Le juge pourra ainsi apprécier — et non plus déterminer *a priori* — le degré de discernement du mineur. Ensuite seulement et en fonction de cette appréciation, le juge pourra mesurer l'importance qu'il y a lieu d'accorder à la parole de l'enfant dans l'élaboration de son jugement. L'alinéa 3 de l'article 931 du Code judiciaire est modifié dans ce sens.

2. Il importe que le juge entende lui-même le mineur dans les procédures qui intéressent ce dernier et qu'il ne délègue pas cette mission à un tiers. En effet, l'objet de l'audition est de recueillir la parole «brute» de l'enfant sans la soumettre à un décodage car ce n'est pas à celui qui auditionne l'enfant mais bien au juge qu'il appartient d'apprécier comment il prend cette parole en considération. Le contraire revient à confondre l'audition de l'enfant en tant que mesure d'investigation et d'instruction et le droit d'audition de l'enfant au sens de l'article 12 de la Convention relative aux droits de l'enfant. L'alinéa 3 de l'actuel article 931 du Code judiciaire est également modifié dans ce sens.

3. À partir du moment où un droit d'audition est reconnu au mineur, il convient de lui laisser le soin de choisir s'il préfère être entendu de manière directe ou indirecte. Ce choix n'appartient pas au juge, contrairement à ce que laisse entendre l'actuel alinéa 3 de l'article 931 du Code judiciaire.

4. Nous supprimons également l'actuel alinéa 4 de l'article 931 du Code judiciaire. Il est, en effet, inconséquent de prévoir que le juge peut décider de refuser l'audition du mineur en raison du manque de discernement de ce dernier alors que le juge n'a pas rencontré le mineur puisque précisément le principe de cette rencontre est rejeté par le refus de l'audition.

Paul GALAND.

N° 119 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

Modifier les deux premiers alinéas du A proposé comme suit:

« § 1er. *Sans préjudice de l'aide juridique prévue dans d'autres lois ou d'autres décrets, le mineur est*

jarige in elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging waarin hij partij is en in elke stand van geding, bijgestaan door een advocaat.

De minderjarige kiest altijd vrij zijn advocaat.

Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft, wordt hem ambtshalve en onverwijld, op verzoek van de voorzitter voor wie het geschil aanhangig is, of van elke belanghebbende, een advocaat voor minderjarigen toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand.

De vordering wordt geschorst totdat de minderjarige door een advocaat wordt bijgestaan. »

Verantwoording

Duidelijkheidshalve moet het eerste lid van deze wettekst bevestigen dat de minderjarige verplicht wordt bijgestaan door een advocaat. Dat is het centrale beginsel van dit wetsvoorstel. De toevoeging «in elke stand van het geding» stond in de oorspronkelijk goedgekeurde tekst en moet behouden blijven.

Het tweede lid bevestigt het principe van de vrije keuze van de advocaat. Dit principe houdt verband met de eerbiediging van de rechten van de verdediging. Het is de jongere die recht heeft op bijstand door een advocaat en het komt de andere partijen niet toe om zijn keuze te bekritisieren, behalve wanneer een belangenconflict moet worden beslecht. Als de minderjarige zijn advocaat gekozen heeft, moet die keuze geëerbiedigd worden, maar er moet wel worden toegezien op de onafhankelijkheid van die advocaat ten aanzien van de andere partijen in het geding en van derden.

Als de minderjarige echter geen advocaat heeft gekozen, wijst de stafhouder een gespecialiseerd advocaat aan (advocaat voor minderjarigen).

Wij zien dus twee beperkingen op het principe van de vrije keuze, namelijk wanneer de minderjarige geen advocaat heeft gekozen en wanneer hij een advocaat heeft gekozen die niet de nodige waarborgen biedt met betrekking tot de vereiste onafhankelijkheid tegenover de partijen in het geding of tegenover derden.

Het voorgestelde amendement nr. 103 (§ 1, eerste lid) is verwarrend omdat het allerlei kwesties door elkaar haalt: de bijstand van de minderjarige door een advocaat, het recht van de minderjarige om in rechte op te treden, zijn vertegenwoordiging door zijn ouders of voogd en de eventuele aanwijzing van een voogd *ad hoc*. Al die hypothesen moeten afzonderlijk worden behandeld. De bijstand van de minderjarige door een advocaat moet gewaarborgd zijn, ongeacht of hij alleen handelt of vertegenwoordigd wordt. Dat principe moet vaststaan.

Voorts moet de onafhankelijkheid van de advocaat gewaarborgd zijn. Zo moet worden voorkomen dat de raadsman van de minderjarige door diens ouders of een van diens ouders wordt betaald. Momenteel ziet de stafhouder of het bureau voor juridische bijstand er in alle procedures waarin de minderjarige door een advocaat wordt bijgestaan, bij belangenconflicten op toe dat de betrokkene bijstand krijgt van een andere advocaat dan die op wie zijn vader, moeder, voogd of personen die hem onder hun bewaring hebben of die bekleed zijn met een vorderingsrecht, een beroep zouden hebben gedaan (artikel 54bis, § 3, wet van 8 april 1965). Dit systeem is overgenomen in amendement nr. 81 en moet behouden blijven.

Bovendien moet worden verduidelijkt, zoals dat gebeurt in § 2, wie kan vragen om de aanwijzing van een advocaat voor minderjarigen wanneer de minderjarige geen advocaat heeft. Het openbaar ministerie en de rechter zijn de aangewezen personen om de

assisté par un avocat, dans toute procédure judiciaire ou administrative à laquelle il est partie, à chaque étape de la procédure.

Le mineur a toujours le libre choix de son avocat.

Lorsque le mineur n'a pas d'avocat, il lui est commis d'office et sans délai, à la requête du président saisi du litige ou de tout intéressé, un avocat des mineurs, par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique.

L'action est suspendue jusqu'à ce que le mineur soit assisté par un avocat. »

Justification

Pour la clarté du texte de loi, il convient de rappeler dans le premier alinéa le principe de l'assistance obligatoire du mineur par un avocat. C'est l'élément central de la proposition de loi. La précision «à chaque étape de la procédure» figurait dans le texte voté initialement. Il convient qu'elle soit maintenue.

L'alinéa 2 rappelle le principe du libre choix de l'avocat. Le libre choix de l'avocat est un principe lié à celui du respect des droits de la défense. Comme le droit d'assistance par un avocat appartient au jeune, il n'appartient pas aux autres parties de critiquer le choix fait par le mineur, sauf à trancher un éventuel conflit d'intérêts. Si le mineur a fait choix d'un avocat, il faut respecter ce choix, tout en veillant à ce que l'indépendance de cet avocat par rapport aux autres parties au procès ou à des tiers soit assurée.

Par contre, si le mineur n'a pas fait choix d'un avocat, le bâtonnier a l'obligation de désigner un avocat spécialisé (avocat des mineurs).

Il nous semble donc que deux restrictions viennent tempérer le principe du libre choix, à savoir l'hypothèse où le mineur n'a pas fait choix d'un avocat et l'hypothèse où il a fait choix d'un avocat mais que l'avocat choisi ne présente pas toutes les garanties d'indépendance requise par rapport à des parties au procès ou à des tiers.

L'amendement n° 103 tel que proposé (§ 1er, alinéa 1er) prête à confusion en ce qu'il mêle les hypothèses d'assistance du mineur par un avocat, du droit d'ester en justice du mineur et de sa représentation par ses parents ou tuteur et de l'éventuelle désignation d'un tuteur *ad hoc*. Il importe de distinguer les hypothèses. L'assistance d'un mineur par un avocat doit être garantie que le mineur agisse seul ou représenté. C'est le principe à affirmer.

D'un autre côté, il importe que l'indépendance de l'avocat soit garantie. Il faut, par exemple, éviter que le conseil du mineur soit un avocat payé par les parents ou l'un des parents du mineur. Actuellement, dans toutes les procédures où le mineur est assisté d'un avocat, le bâtonnier ou le bureau d'aide juridique veille lorsqu'il y a contradiction d'intérêts, à ce que l'intéressé soit assisté par un avocat autre que celui auquel auraient fait appel ses père, mère, tuteur ou les personnes qui en ont la garde ou qui sont investies d'un droit d'action (article 54bis, § 3, de la loi du 8 avril 1965). C'est le système repris dans l'amendement n° 81 et qu'il conviendrait de maintenir.

En outre, il convient de préciser, comme il l'est d'ailleurs fait au § 2, qui va demander la désignation d'un avocat des mineurs lorsque le mineur n'a pas d'avocat. Le ministère public et le juge sont les mieux placés pour demander au bâtonnier ou au bureau

stafhouder of het bureau voor juridische bijstand te vragen ambts-halve een advocaat aan te wijzen wanneer de minderjarige er geen heeft of wanneer een andere moet worden gekozen vanwege een belangenconflict. Men mag echter niet uit het oog verliezen dat bij bepaalde procedures geen parket of geen magistraten te pas komen (bijvoorbeeld schoolrecht, minderjarige vreemdelingen, ...). Niets belet dat het verzoek dan wordt geformuleerd door de minderjarige, diens ouders, een administratieve instantie of onverschillig welke belanghebbende. De formulering in dit amendement — «of van elke belanghebbende» — is dus ruimer dan die in amendement nr. 103 — «de voorzitter gevat van het geschil» — en behelst al deze mogelijkheden. De aanwijzing moet ook onmiddellijk gebeuren opdat de procedure niet te lang hoeft te worden opgeschort. Het amendement bepaalt immers ook dat de vordering wordt opgeschort totdat de minderjarige effectief wordt bijgestaan door een advocaat. Zo niet kan de beoogde bescherming haar doel missen.

In het Frans gaat de voorkeur naar «*commis d'office*» boven «*attribué*» omdat de tekst gaat over de verplichte bijstand door een advocaat. In dit geval krijgt de advocaat zijn opdracht immers niet van de minderjarige maar van het gerecht.

Nr. 120 VAN MEVROUW de T' SERCLAES C.S.

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

A. De voorgestelde § 1 van het A vervangen als volgt :

«*§ 1. Behoudens andersluidende bepalingen in wetten of decreten wordt de minderjarige in elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging waarin hij partij is, waarin hij tussenkomt of in het kader van zijn verhoor, bijgestaan door een jeugdadvocaat, behalve wanneer hij een andere advocaat kiest.*

Wanneer de minderjarige geen advocaat heeft wordt hem, op verzoek van de rechter voor wie het geschil aanhangig is, een jeugdadvocaat toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand.

De minderjarige kan uitdrukkelijk afzien van de bijstand van een advocaat. De toegewezen advocaat ziet na of deze afstand vrijwillig is gedaan en deelt het resultaat van dit nazicht mee aan de rechter voor wie het geschil aanhangig is, en aan de stafhouder van de balie of het bureau voor juridische bijstand.»

B. De voorgestelde § 2 van het B vervangen als volgt :

«*§ 2. In elke gerechtelijke of administratieve rechtspleging die hem betreft of aanbelangt kan de minderjarige, op eenvoudig verzoek, bijgestaan worden door een jeugdadvocaat die hem wordt toegewezen door de stafhouder van de balie of door het bureau voor juridische bijstand, behalve wanneer hij een andere advocaat kiest.*

d'aide juridique la commission d'office d'un avocat si le mineur n'en a pas ou s'il faut choisir un autre avocat en raison d'un conflit d'intérêts. Il ne faut cependant pas oublier les procédures où le parquet ou un magistrat n'interviennent pas (par exemple droit scolaire, mineurs étrangers ...). Rien n'empêche, en toute hypothèse, le mineur, ses parents, une instance administrative voire tout intéressé de formuler la même demande. La formulation adoptée par le présent amendement «ou tout intéressé» se veut donc plus large que celle utilisée dans l'amendement n° 103 «le président saisi du litige» et vise à englober toutes ces possibilités. Il faut aussi veiller à ce que cette désignation s'opère sans délai, pour que la procédure ne soit pas suspendue trop longtemps. L'amendement précise en effet que l'action est suspendue jusqu'à ce que le mineur soit effectivement assisté d'un avocat. À défaut, la protection qu'on veut instaurer risque d'être inefficace.

Le terme «*commis d'office*» est préféré à «*attribué*» car le texte envisage l'assistance obligatoire par un avocat. Dans ce cas, l'avocat reçoit mandat non du mineur mais de la justice.

Clotilde NYSSENS.

N° 120 DE MME de T' SERCLAES ET CONSORTS

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

A. Remplacer le § 1er proposé par ce qui quit :

«*§ 1er. Sauf dispositions contraires dans les lois ou les décrets, le mineur est assisté par un avocat des jeunes dans toute procédure judiciaire ou administrative à laquelle il est partie, dans laquelle il intervient ou dans le cadre de son audition, sauf lorsqu'il choisit un autre avocat.*

Lorsque le mineur n'a pas d'avocat, il lui est attribué, à la requête du juge saisi du litige, un avocat des jeunes par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique.

Le mineur peut renoncer expressément à l'assistance d'un avocat. L'avocat attribué vérifie si cette renonciation a été faite de plein gré et communique le résultat de cette vérification au juge saisi du litige et au bâtonnier du barreau ou au bureau d'aide juridique.»

B. Remplacer le § 2 proposé par ce qui suit :

«*§ 2. Dans toute procédure judiciaire ou administrative le concernant ou touchant à son intérêt, le mineur peut, sur simple requête, être assisté par un avocat des jeunes qui lui est attribué par le bâtonnier du barreau ou par le bureau d'aide juridique, sauf s'il choisit un autre avocat.*

Dit kan ook op verzoek van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, van het openbaar ministerie of van de rechter voor wie het geschil aanhangig is, behalve wanneer de minderjarige hiervan uitdrukkelijk afziet of wanneer hij een andere advocaat kiest. »

Verantwoording

De indiener van het amendement meent dat de minderjarige verplicht moet worden bijgestaan door een advocaat in drie niet-cumulatieve gevallen: wanneer hij partij is, wanneer hij tussenkomt (en hij nog geen partij is) of wanneer hij wordt verhoord.

Een volgend amendement handelt over het feit dat de minderjarige die wordt vertegenwoordigd door zijn ouders of zijn voogd *ad hoc* enkel wordt bijgestaan door een advocaat wanneer er een belangenconflict rijst tussen de minderjarige en zijn vertegenwoordigers.

Het amendement laat de keuze van de advocaat vrij. Zo kan een advocaat voor minderjarigen worden aangewezen wanneer de minderjarige geen andere advocaat heeft gekozen.

De minderjarige kan afzien van de bijstand van een advocaat.

De tweede paragraaf van het amendement voorziet in juridische eerstelijnsbijstand.

Aangezien hier enkel de mogelijkheid wordt geboden van bijstand van een advocaat, kan de jongere deze bijstand niet weigeren wanneer hij er zelf om verzocht heeft. Hij kan deze bijstand daarentegen wel weigeren wanneer iemand anders dan hijzelf om deze bijstand heeft verzocht.

Nr. 121 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

De voorgestelde § 2 vervangen als volgt:

« § 2. De bepalingen van § 1 zijn van toepassing in geval van tussenkomst of van verhoor van de minderjarige in elke gerechtelijke of administratieve procedure die hem betreft of aanbelangt. »

Verantwoording

Zie subamendement nr. 76.

Nr. 122 VAN DE HEER GALAND

(Subamendement op amendement nr. 120 van mevrouw de T' Serclaes c.s.)

Art. 2

Het derde lid van de in punt A voorgestelde § 1 wijzigen als volgt: A. de woorden «de toegewezen

Il en est de même à la requête des personnes qui exercent l'autorité parentale, du ministère public ou du juge saisi du litige, sauf si le mineur y renonce expressément ou s'il choisit un autre avocat. »

Justification

L'auteur de l'amendement estime que le mineur doit obligatoirement être assisté d'un avocat dans trois hypothèses non cumulatives: soit lorsqu'il est partie, soit lorsqu'il intervient (et qu'il n'est donc pas encore partie), soit lorsqu'il est auditionné.

Le fait que le mineur représenté (par ses parents ou par son tuteur *ad hoc*) soit assisté d'un avocat uniquement dans l'hypothèse où il existe un conflit d'intérêt avec ses représentants fait l'objet d'un amendement ultérieur.

L'amendement laisse le libre choix de l'avocat. Ainsi, un avocat des mineurs sera désigné si le mineur n'a pas choisi un autre avocat.

Le mineur peut renoncer à l'assistance d'un avocat.

Le deuxième paragraphe de l'amendement vise l'aide juridique de première ligne.

Puisque le fait de bénéficier de l'assistance d'un avocat dans cette hypothèse est une faculté, il n'est pas prévu que le jeune puisse y renoncer lorsqu'il en fait lui-même la demande. Par contre, cette renonciation subsiste lorsque la demande d'assistance se fait par une autre personne que le jeune lui-même.

Nathalie de T' SERCLAES.
Martine Taelman.
Meryem KAÇAR.

N° 121 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement)

Art. 2

Remplacer le § 2 proposé comme suit:

« Les dispositions du § 1er sont d'application en cas d'intervention ou d'audition du mineur dans toute procédure judiciaire ou administrative le concernant ou touchant à son intérêt. »

Justification

Voir sous-amendement n° 76.

Clotilde NYSSSENS.

N° 122 DE M. GALAND

(Sous-amendement à l'amendement n° 120 de Mme de T' Serclaes et consorts.)

Art. 2

Au point A, alinéa 3, du § 1er proposé, remplacer les mots «l'avocat attribué» par les mots «le juge saisi

advocaat» **vervangen door de woorden** «*de rechter voor wie het geschil aanhangig is*»; **B. de woorden** «aan de rechter voor wie het geschil aanhangig is, en» **doen vervallen.**

Verantwoording

De advocaat kan niet tegelijkertijd als rechter en partij optreden.

Nr. 123 VAN MEVROUW NYSSSENS

(Subamendement op amendement nr. 103 van de regering)

Art. 2

In de voorgestelde § 1, het woord «andersluidende» **vervangen door het woord** «*gunstiger*».

Verantwoording

Zonder deze verduidelijking schiet het wetsvoorstel zijn doel voorbij. De voorgestelde tekst moet de algemeen geldende regeling zijn. Andere teksten kunnen er alleen van afwijken indien zij het recht op bijstand van de minderjarige op een nog gunstiger manier waarborgen, rekening houdend met de bijzondere omstandigheden van de rechtspleging. Bijzondere wetten zouden zelfs moeten verwijzen naar deze tekst.

Nr. 124 VAN MEVROUW KAÇAR

Art. 5ter (nieuw)

Een artikel 5ter (nieuw) invoegen, luidende :

«*Art. 5ter. — In de eerste zin, in fine, van artikel 52ter, tweede lid, van de wet op de jeugdbescherming worden de woorden «een advocaat» vervangen door de woorden «een jeugadvocaat.*»

Verantwoording

Het is evident dat in de wetgeving op de jeugdbescherming de advocaat een jeugadvocaat is en de artikelen 52ter en 54bis dienen met mekaar overeen te stemmen.

Meryem KAÇAR.

du litige» **et supprimer les mots** «au juge saisi du litige et».

Justification

Ne pas mettre l'avocat dans une situation de juge et partie.

Paul GALAND.

N° 123 DE MME NYSSSENS

(Sous-amendement à l'amendement n° 103 du gouvernement.)

Art. 2

Au § 1er proposé, remplacer le mot «*contraires*» **par les mots** «*plus favorables prévues*».

Justification

À défaut de cette précision, l'objectif de la proposition de loi est réduit à néant. Il importe que le texte proposé soit le régime générale. Les autres textes ne pourraient y déroger que s'ils imposaient un régime assurant de manière encore plus favorable le droit d'assistance du mineur eu égard aux circonstances particulières de la procédure. Il conviendrait même que les lois particulières se réfèrent à ce texte-ci.

Clotilde NYSSSENS.

N° 124 DE MME KAÇAR

Art. 5ter (nouveau)

Insérer un article 5ter (nouveau), rédigé comme suit :

«*Art. 5ter. — À l'article 52ter, alinéa 2, première phrase, de la loi du 8 avril 1965 relative à la protection de la jeunesse, remplacer les mots «d'un avocat» par les mots «d'un avocat des jeunes.*»

Justification

Il va de soi que dans la législation relative à la protection de la jeunesse, l'avocat est un avocat des jeunes et que la terminologie des articles 52ter et 54bis doit être la même.

Nr. 125 VAN MEVROUW de BETHUNE C.S.

(Subamendement op amendement nr. 120 van mevrouw de T' Serclaes c.s.)

Art. 2

De voorgestelde § 1, eerste lid, aanvullen als volgt :

« *Indien de minderjarige reeds in rechte wordt vertegenwoordigd wordt de minderjarige enkel bijgestaan door een jeugdadvoocaat indien er strijdigheid van belangen bestaat tussen hemzelf en de persoon die hem vertegenwoordigt.* »

Verantwoording

Amendement nr. 120 schrapt de voorwaarde voorzien in amendement nr. 103, volgens dewelke een minderjarige die reeds in rechte vertegenwoordigd wordt enkel wordt bijgestaan door een jeugdadvoocaat indien er strijdigheid van belangen is met de persoon die hem vertegenwoordigt.

In het licht van een eventuele autonome procesingang voor minderjarigen — *cf.* voorstel van mevrouw Taelman c.s. — is het echter noodzakelijk om deze gedachte in te schrijven als uitzondering op het algemeen principe volgens hetwelk een minderjarige — zowel via autonome procesingang dan wel indien hij wettelijk in rechte wordt vertegenwoordigd — steeds een jeugdadvoocaat wordt toegewezen indien hij partij is in het geding.

Sabine de BETHUNE.
Martine Taelman.
Nathalie de T' SERCLAES.
Meryem KAÇAR.

Nr. 126 VAN DE HEER GALAND

(Subamendement op amendement nr. 92 van de heren Mahoux en Istasse)

Art. 3

Het tweede lid van het voorgestelde 2° vervangen als volgt :

« *De balies staan in voor de kwaliteit van en de controle op de opleiding van hun leden die kunnen optreden als advocaat voor minderjarigen.* »

Verantwoording

De balie ziet toe en oefent controle uit op de kwaliteit doch hoeft niet noodzakelijkerwijze de opleiding te organiseren.

N° 125 DE MME de BETHUNE ET CONSORTS

(Sous-amendement à l'amendement n° 120 de Mme de T' Serclaes et consorts)

Art. 2

Compléter le § 1er, alinéa 1er, par ce qui suit :

« *Si le mineur est déjà représenté en justice, il n'est assisté par un avocat des jeunes que s'il y a conflit d'intérêts entre lui et la personne qui le représente.* »

Justification

L'amendement n° 120 supprime la condition, visée à l'amendement n° 103, suivant laquelle le mineur qui est déjà représenté en justice sera assisté par un avocat des jeunes uniquement en cas de conflit d'intérêts avec la personne qui le représente.

Dans la perspective de l'accès autonome à la justice qui pourrait être accordé aux mineurs — *cf.* la proposition de Mme Taelman et consorts — il est toutefois nécessaire d'inscrire cette idée sous la forme d'une exception au principe général qui veut qu'un avocat des jeunes soit attribué systématiquement au mineur partie à une procédure, qu'il ait eu accès à la justice de manière autonome ou qu'il y soit représenté légalement.

N° 126 DE M. GALAND

(Sous-amendement à l'amendement n° 92 de MM. Mahoux et Istasse)

Art. 3

Remplacer au 2°, l'alinéa 2 proposé, par ce qui suit :

« *Les barreaux veillent à la qualité et au contrôle des formations de ses membres qui peuvent agir en qualité d'avocat des jeunes.* »

Justification

Le barreau veille et contrôle la qualité mais ne doit pas être obligatoirement chargé d'organiser la formation.

Paul GALAND.